

IMPRESSIE VREDESIETS- EN -TREINTOCHT NAAR DE ANTI-KRIEGSTAG IN MÜNSTER GEREDEN OP 1 SEPTEMBER 2019 VAN ENSCHEDE OVER GRONAU EN OCHTRUP

Jan Schaake
1 sept.2019

Op 1 september 1939 viel Nazi-Duitsland Polen binnen en startte daarmee de Tweede Wereldoorlog. Precies 80 jaar later, op 1 september 2019, vonden in Brandenburg en Saksen deelstaatverkiezingen plaats waarbij de rechts-populistische partij Alternativ für Deutschland, zoals vooraf verwacht, grote winst boekte. Alle aanleiding om bij deze Anti-Kriegstag met elkaar, over de grenzen heen, het Duitse adagium te onderstrepen “Nie wieder Krieg! – Nie wieder Faschismus!” – “Nooit meer oorlog! – Nooit meer fascisme!”. Vandaar dat we vanuit Enschede en Hengelo op onze fiets stapten om ons naar Münster te begeven, zoals ook onze Friedensfreunde vanuit Dülmen op de fiets stapten om via een aantal tussengelegen plaatsen naar Münster te gaan.

De 80ste verjaardag van het begin van de Tweede Wereldoorlog valt op een eerste zondag van de maand en al 30 jaar vindt op de eerste zondag van de maand in Gronau een zgn. Sonntagsspaziergang plaats bij de daar gevestigde Urenco-fabriek. Vanwege de rol van Urenco bij diverse kernwapenprogramma's – in ieder geval bij die van Pakistan waar het nu rond Kashmir ook weer rommelt – was het logisch om vanuit Enschede via deze maandelijkse protest-actie in Gronau naar Münster te fietsen. Een heuse “Flower Power Volkswagenbusjes” die uit de mottenballen was gehaald versterkte het vredes karakter van onze aanwezigheid. (Goed om te weten, trouwens, dat er in Gronau nog zo'n Volkswagenbusjes is – we hebben twee jaar geleden nog overwogen er een te huren!)

Speciaal met het oog op onze planning (we zouden een deel van het traject met de trein afleggen, maar moet je onderweg dus wel “de trein halen”) was de Sonntagsspaziergang die normaal om twee uur begint met een half uur vervroegd en veel van de vaste deelnemers was ook al een half uur eerder gekomen dan normaal om ons uit te kunnen zwaaien. Kennelijk was de lokale politie hiervan niet om te hoogte want die arriveerde pas om twee uur om traditiegetrouw twee uur lang vanuit hun politiebusje de Sonntagsspazierders gade te slaan. “Zu spät,” werd met enig leedvermaak richting politie geroepen. Dat wilden wij voor onze fietstocht voorkomen en om twee uur precies vertrokken we vanaf Urenco Gronau in het gezelschap van één enkele Gronauer die een stukje meefietste.

Via de landweggetjes waarover we begin vorige maand met de Friedensfahrradtour van de DFG-VK Nordrhein-Westfalen van (de achterzijde van) Urenco naar Ochtrup waar we ruim op tijd (al na 40 minuten) op een verder totaal verlaten station aankwamen. Daar hebben we 15 minuten op de trein vanuit Enschede staan wachten die ons verder in de richting van Münster zou brengen. We stapten op het één na laatste station, Münster Zentrum Nord, al uit om het laatste stuk van het traject fietsen door de noordelijke buitenwijken van Münster af te leggen terwijl onze Friedensfreunde uit Dülmen met medeneming van reisgenoten uit Nottuln, Billerbeck en Senden, door de zuidelijke buitenwijken van Münster reden. Wij met ons vieren, zij uiteindelijk met hun dertigen.

Toch weer even een “leermomentje”: onderweg mochten we constateren dat die grote vredesvlaggen die twee op onze fiets hadden bevestigd echt opvallen en voor de zichtbaarheid van zo’n vredesfietsstocht ter onderscheiding van een normaal fietstochtje op een zondagmiddag – we kwamen nogal wat groepjes van twee dames en twee heren op de fiets tegen! – echt van belang is. De reacties zijn over het algemeen positief, maar belangrijker: je laat zien dat er een vredesbeweging is en dat die ook activiteiten onderneemt en naar buiten treedt. Alleen dat als is belangrijk. Zo kwamen we dus ook op ons eindpunt aan bij een sterk versierde doorgang in het park waardoor ook toevallige voorbijgangers zien dat hier iets aan de hand is (en wàt er aan de hand is).

Net als begin vorige maand bij de Friedensfahrradtour kwamen wij met ons viertal vanuit Enschede dus vanuit het noorden aangehaald en de grotere door de Friedensfreunde Dülmen geleide groep uit het zuiden en net als toen kwamen wij twintig minuten eerder aan op de afgesproken locatie dan zij. Maar anders dan toen vormde onze gezamenlijke aankomst vandaag niet het begin maar min of meer het einde van de vredesmanifestatie. Het feestje was die dag al eerder begonnen met een ontmoeting met een delegatie uit de Münsterse partnergemeente Lublin in Polen en met de doorkomst van de oecumenische pelgrimstocht van rechtvaardige vrede die in drie dagen van Osnabrück naar Münster (de twee steden van de in 1648 gesloten Vrede van Westfalen) was gelopen.

Namens de twee in Münster aangekomen vredesfietsstochten mochten Michael Stiels-Glenn uit Dülmen en ondergetekende uit Enschede het woord richten tot de aanwezige menigte, een kleine honderd deelnemers. We benadrukten beiden het belang van de Duits-Nederlandse samenwerking maar vooral ook dit tussen de verschillende vredesgroepen in de Euregio. Zelf herinnerde ik eraan hoe ons eerste contact vanuit Enschede met de vredesgroepen in Münster op initiatief van de aanwezige Katrin Vogler – destijds coördinator van de Friedenskoöperative, thans lid van de Bondsdag voor Die Linke – tot stand kwam in reactie op de vestiging van hoofdkwartier van het Duits-Nederlandse legercorps in Münster.

Dat legercorps speelt overigens een steeds belangrijkere rol in de steeds verdergaande ontwikkeling van de samenwerking binnen de Europese Unie op defensiegebied en daarmee steeds belangrijkere rol in de militarisering van de EU als zodanig dat ooit als Vredesproject is begonnen en een tiental jaren geleden nog de Nobelprijs voor de Vrede toegekend kreeg. De huidige coördinator van de Friedenskoöperative, Hugo Elckemann, deed mij vanmiddag het voorstel om begin volgende jaar – in januari bijvoorbeeld – een Duits-Nederlands vredesseminar te organiseren over die Duits-Nederlandse militaire samenwerking. Waar bestaat die nu precies uit? Wat zijn de nieuwe ontwikkelingen op dat gebied? En wat betekent dit allemaal voor het thema “oorlog en vrede”? Lijkt me een goed idee.

Fietsen uit Dülmen en Enschede broederlijk naast elkaar net als de herdenkingskransen uit Münster en Lublin (Polen)

Om kwart voor vijf ging de hele groep van het Friedensfest naar de naastgelegen Zwinger waar om vijf uur de jaarlijkse herdenking van het begin van de Tweede Wereldoorlog met kranslegging plaatsvond. De Zwinger is, net als andere ‘dwangburchten’ waarmee lokale heersers de steeds onafhankelijker wordende stedelijke burgerij in bedwang trachten te houden zoals de Vredenburg in Utrecht en het Bolwerk in Enschede, in de periode 1525-1530 gebouwd. Waar de Vredenburg en het Bolwerk nog diezelfde eeuw werden afgebroken (omdat de stedelijke

burgerij tijdens de Tachtigjarige Oorlog daar de lokale heersers had verdreven) stond de Zwinger tot en met de Tweede Wereldoorlog nog fier overeind. Vanaf de 18de eeuw was het gevangenis in gebruik.

Op de Zwinger staat een gedenksteen met de volgende tekst: "Im Zweiten Weltkrieg wurden in der Stadt Münster auf Befehl der Geheime Staatspolizei [GeStaPo] zahlreiche russische und polnische Zwangsarbeiter inhaftiert. Von Sommer 1944 bis Anfang 1945 wurden um Zwinger zahlreiche Zwangsarbeiter gefoltert und gehängt. Ihr Tod ist uns Verpflichtung zur Mahnung und Versöhnung. Seit 1997 ist der Zwinger ein Mahnmal und erinnert an die Opfer der Gewalt in Münster, an die Opfer der Kriegsgewalt und der Verfolgung Unschuldiger, besonders an die unmenschliche Strafjustiz und den Terror gegen politische Gegner. Angehörige von Minderheiten und Kriegsgefangene während des Nazi-Regimes."

Bij de herdenking waren zo'n tweehonderd personen aanwezig die toespraken aanhoorden van de voorzitter van de organiserende vakbond, de jongerenafdeling van diezelfde vakbond en van de voorzitter van de Münsterse koepel van migrantenorganisaties. In die toespraken werden verschillende verbindingen gelegd tussen het protest tegen oorlog en dat tegen de toenemende vreemdelingenhaat en het oprukken van rechtspopulisme en autoritaire regimes. Zo werd bijvoorbeeld kritiek uitgeoefend op het feit dat Erdoğan de Koerden in eigen land en in Syrië bevecht met door Duitse defensiebedrijven aan hem geleverde tanks. Verfrissend als een vakbondsvoorzitter dan stelt dat dat niet mag gebeuren – ook niet als gezegd wordt dat dan een ander het wel doet!

De aanwezige burgers van Münster werden tijdens deze herdenking ook opgeroepen om een verzoek aan het gemeentebestuur te ondertekenen om in het kader van de landelijke actie Seebrücke net als vele andere Duitse steden duidelijk te maken aan de Duitse regering dat Münster bereid was om door Europese vrijwilligers uit de Middellandse Zee geredde vluchtelingen op te vangen en te huisvesten. Het geheel werd ook nog opgeluisterd door het koor "Die Untertanen" die onder andere het uit 1934 daterende en uit de Emslandlager afkomstige lied van de Moorsoldaten en het nieuwe lied "Do It Now" van de klimaatbeweging ten gehore bracht. Het deed enkelen van ons verzuchten dat het jammer was dat we in Enschede / Hengelo niet meer zo'n koor hebben...

Om kwart over zes was ook deze herdenking afgelopen, namen we afscheid van oude en nieuwe vredesvrienden uit Dülmen en Münster waarbij oude en nieuwe afspraken werden herbevestigd en fietsten we naar het station. Dit keer Münster Hauptbahnhof waar voldoende etensstalletjes te vinden waren om naast de vele Kaffee und Kuche die we in Gronau en tijdens het Friedensfest in Münster al geconsumeerd hadden ook nog iets warmes en hartigs als avondeten tot ons te nemen. De fietsen lieten we tijdens onze foerageertocht in de stationshal staan. Om acht over zeven vertrok onze trein naar Dülmen en in het gezelschap van een uitbundige vriendengroep die enigszins beschonken naar Gronau terugkeerde reden wij voldaan van een zinvol bestede dag terug naar huis.

